

եթէ կ'ուզուի անոնց խաղաղ, միակերպ եւ վախճանադէմ ուղղութիւն մէ տալ:

Ձանց առնելով ուրիշ դժուարութեանց վրայ խօսիլն, որոնք առջիններէն ունին նուազ հանրածանօթ են, անցնինք երկրորդ դիտողութեան: Մեր հայերէն լեզուն կրկին ըլլալով՝ այսինքն՝ հին կամ գրաբար, եւ արդի լեզու, ի հարկէ կրկին ալ մշակութիւն կը պահանջէ: Գրաբարի համար՝ կրնանք գոհութեամբ սրտի ըսել, թէ ունինք շատ ընտիր մատեան մը, որուն կիրառութիւնն ստուգիլ գեղեցիկ, պարզ եւ յստակ գրութեան կրնայ առաջնորդել: Թէպէտ եւ թարգմանութիւն է եւ ազատ չէ փոքր թեւրութիւններէն, սակայն լաւ ընթերցուածոյ գրքի մ'ամեն յստակութիւններն ունի, եւ այն գերազանց կերպով: Այս մատեանն է աւասիկ Նոր Կտակարան, եւ ի մասնաւորի Քրիստոսի Տեառն մերոյ պատմութիւնն, զոր Աւետարանագիրք մեզի կ'աւանդեն: Բայց աւա՞ղ որ արդի լեզուին համար այսպիսի ընտիր միջոց չունինք: Գաւառաբարբառները մեկ կողմանէ, իսկ միւս կողմանէ շատ մը մատենագրաց կեդոնքն՝ օրպէս թէ իրենք ամեն լեզուական օրինաց գեր ի վերոյ ըլլան, եւ իրաւունք ունենան պատուական՝ բայց դեռեւս տկար լեզու մը պատառելու եւ ըստ քմաց կարկանդակ — այս ցաւալի պարագաներն՝ այնպիսի թուումը մը կը կազմեն, որ ցորչափ կանգուն է՝ արդի լեզուին բաղձալի մշակութիւնն ու զարգացումն անկարելի կ'ընէ:

Գանք վերապէս մեր երրորդ դիտողութեան: Չենք ուզեր յանուանէ կոչել մեր յարմար համարած գրքերը արդի լեզուին համար: Իւրաքանչիւր ուսուցիչ թող իւր խոհական դատաստանան ընտրէ յստակ եւ պարզ ոճով մատեաններ, եւ անոնց վրայէն հրահանգէ ձեռնասուն աշակերտները: Նոյն իսկ ուսումնաւարտ երիտասարդը լաւ կ'ընեն՝ եթէ այս մեր խորհրդոյն հետեւին: Բայց ասով բարձր եւ վեճի գրութեանը չենք դատապարտեր, անոնց ընթերցուածն ալ բարի եւ օգտակար է՝ եթէ ցանցաւ կ'ըլլայ: Իբրեւ գլուխ բանից կ'ըսենք թէ պարզ ընթերցումնքն՝ ամենօրեայ դիւրամարս եւ մեղաբար կերակուր է. իսկ մեկալը տնայկան խնջոյից դժուարամարս եւ արիւնայոյց խորտիկ:

Հ. Ռ. Պ.

ՔԱՆԱՍՑԵՂՉԵԱԿԱՆ

ՄԱՐԿԱՐԻՑ ԵՒ ՄԱՐԿԱՐԻՑ

Յոր նախ տեսայ զքեզ հարսանեաց զգեստով, Մազբու հիւսած դալար միտի միտերով, որ կ'ընթայիր ուրախութեամբ ի խորան ծւ մարգարիտ շողջողային քո վըրան: Ըսի մտքս, առջիկ այդչափ մի խոսար: Ըս բան գիտեմ, ուրեք սարսիմբ ղողահար. ոչ միտ պիտի օտօսի աշնոր լուսավորտ: Եստ չեղ արտասուք ղառնայ փոխի մարգարիտ:

* * *

Իսկ այժմ որ տեսնեմ զքեզ սեւազգնաց, Նոյն խորանին առջի ի ծոռը գետնամած, Ամսիկթար աշնոր ուղղած դէպ յերկին Պարտաւելով զգնու պայքաց Պաշտպանին: Դարձեալ կ'ըսեմ, սորէ ալացող դառն ցող, Ամենամոլի գիշերն ալ աստու տայ իւր ղող: Ըս բան գիտեմ պարզեւող յոյս ծըլանիտ: Եստ չեղ արտասուք ղառնայ փոխի մարգարիտ: Զմիտմիտ:

ՏԻՐԱՆ Հ. ՂԱՍՄԱՐԻԱՆ

ԱՅՏԻՐԵ ԸՌԻՒՅԻՐ

(Իրիւրերթ)

Լուր, սիրելիս, պատմեց երկէ իմ մի ծառայ, թէ առիծի մ'իջնչպէս ծնողն ազատեցար: “Տուն կ'երթայիս եւ միայնակ տնէ մ'“Յոռու: Ըսող դաշտ երկար առանց թըփի կամ ծառերու, Յանկարծ տեսայ շատ հեռուն առիծ մը զաւ, ինծի դարձած իմ հետէն զար քալլ առ քալլ: Ըս երթալի կամ կնայի՝ ինչն ալ Նոյն միջու: Կ'ընէ իմ պէս, եւ հաստար քալլ առիծը միջու: Եստ ծանօթով հանդարտ կնարս եւ չէր շարժեր, թուէր թէ իմ հասնել կ'ուզէր միայն գիշեր:

Առիծ ցեղիկ մարդու վրայ չի գար ընաւ, Մակայն գիշեր թէ հոս հասնի բանըս ըսուաւ, Եթէ չի գար փախստական մի ծոլերու: Ողջ ողջ իմ տիղս այս գազանին զինք զոհելու: Հայեցայ յաջ հայեցայ ծախ յոյս ըննաց, Չեկաւ մէկ հատ որ իմ լինէր փրկանք կենաց: Տունն հասնելու երկու լաւ ծամ ունէի դեռ, Մինչ հասնէի՝ մութն կ'իջնար կ'ըլլար գիշեր: Եռումով երթամ, սակայն վըրաս կ'յարձակի նա, Վատ թշնամայ այսու իսկոյն կ'արհաւայ: Դիմնցի ելլեմ, սակայն դարձեալ կը յարձակի, Միակ միջոց է զինք քեզի յանկարծակի:

Տրտում գնացի յառաջ. արեւը մտաւ, մար, Աճ գիս պատեց, զազանք կ'ըլլէր արհաւայ: Տեսայ անդին մի ապառաժ քարձաւանդակ Հոս ծաղկաւէտ հոգիտ մը մէջ ցեց լերսն տակ: Հոս վազեցի. անոր մէջտեղ գտայ ապաւն: Առիծն իրեն հնչալ քայլեր շուտցուց արդէն: Կամայ կամայ իմ մտեցաւ անձ զազան, Հագիւ տեսայ որ պարտաւարտեւ յանդուգն ոտման թէ միմիկով՝ առիծն ոտմու գիտէի արդ, Ըս գիտիլի՝ ետ կը դառնայ անթաւանդաւ: Բայց ընչ ընեմ եւ զազանին որ սքեալի: Բիւ ծամանակ եւ քիւ միջոց է աստ տակի:

Այնպէս շուտով երկըցայ Նեղ սալին վըրայ: Որ ալ իրմէ Նոյն վայրկներն շտեմարեցայ: Յոց գաւազանս ըրի ծախ կողմն կնարիս, Այսու հասնել եւ ուզեց ղըպատակիւ,